

BACHELOROPLEIDING GESCHIEDENIS

FACULTEIT GEESTESWETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT UTRECHT

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0722

© 2019 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING GESCHIEDENIS VAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING.....	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL.....	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	9
ORGANISTORISCHE CONTEXT	12
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING.....	13
BIJLAGEN	23
BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN.....	25
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA	26
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	27
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	28

Dit rapport is vastgesteld op 18 december 2019.

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING GESCHIEDENIS VAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Bacheloropleiding Geschiedenis

Naam van de opleiding:	Geschiedenis
CROHO-nummer:	56034
Niveau van de opleiding:	Bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Tracks	- Geschiedenis - Internationale betrekkingen in historisch perspectief (sinds 2017-2018)
Locatie:	Utrecht
Variant(en):	Voltijd, deeltijd (gesloten per september 2014)
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/05/2020

Het bezoek van het visitatiepanel Geschiedenis aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht vond plaats op 25 en 26 september 2019.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Universiteit Utrecht
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 4 februari 2019 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Geschiedenis beoordeelde bestond uit:

- Dr. J.W. (Jan Willem) Honig, universitair hoofddocent en opleidingsdirecteur War Studies aan King's College in Londen en tevens gasthoogleraar Military Strategy aan de Swedish Defence University in Stockholm [voorzitter];
- Prof. dr. J.F.J. (Jeroen) Duindam, hoogleraar Algemene Geschiedenis en verbonden aan de opleiding Geschiedenis aan de Universiteit Leiden [lid];
- Prof. dr. W.J.H. (Jan Hein) Furnée, hoogleraar Europese Cultuurgeschiedenis en verbonden aan de opleiding Geschiedenis van de Radboud Universiteit Nijmegen [lid];
- Prof. dr. W.P. (Wim) van Meurs, hoogleraar Europese Politieke Geschiedenis en hoofd van de leerstoelgroep Politieke Geschiedenis aan de Faculteit der Letteren van de Radboud Universiteit Nijmegen [lid];
- Rikst van der Schoor BA, masterstudent Intellectual History aan de University of St. Andrews [student-lid].

Het panel werd ondersteund door dr. F. (Floor) Meijer, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de bacheloropleiding Geschiedenis aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht was onderdeel van de visitatiegroep Geschiedenis. Van april 2019 tot en met december 2019 beoordeelde het panel in totaal 24 opleidingen aan 8 universiteiten. Het cluster bestond uit de volgende deelnemende instellingen: Erasmus Universiteit Rotterdam, Maastricht University, Radboud Universiteit, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam.

Het cluster Geschiedenis heeft de logistieke en praktische begeleiding van de visitatie en de rapportage uitbesteed aan evaluatiebureau QANU. Dr. A.H.A.M. (Alexandra) Paffen begeleidde het cluster als coördinator van QANU. Dr. A.H.A.M. (Alexandra) Paffen, dr. F. (Floor) Meijer, J. (Jaïra) Azaria MA, V.L. (Victor) van Kleef MA en drs. R.L. (Renate) Prenen traden op als secretaris in het cluster Geschiedenis.

Tijdens de visitatie van de Universiteit Utrecht werd het panel ondersteund door dr. F. (Floor) Meijer. Zij is door de NVAO als secretaris gecertificeerd.

Het visitatiepanel

Bij de samenstelling van het visitatiepanel werd rekening gehouden met de expertise, beschikbaarheid en onafhankelijkheid van de panelleden. Het visitatiepanel bestond uit de volgende leden:

- Dr. J.W. (Jan Willem) Honig (voorzitter) is universitair hoofddocent en opleidingsdirecteur War Studies aan King's College in Londen, Engeland en tevens gasthoogleraar Military Strategy aan de Swedish Defence University in Stockholm, Zweden.
- Prof. dr. I.B. (Inger) Leemans is hoogleraar Cultuurgeschiedenis aan de Vrije Universiteit van Amsterdam (VU) en kwartiermaker bij het HumanitiesCluster van de KNAW.
- Prof. dr. J.F.J. (Jeroen) Duindam is hoogleraar Algemene Geschiedenis en verbonden aan de opleiding Geschiedenis aan de Universiteit Leiden (LEI).
- Prof. dr. W.J.H. (Jan Hein) Furnée is hoogleraar Europese Cultuurgeschiedenis en verbonden aan de opleiding Geschiedenis van de Radboud Universiteit (RU).
- Prof. dr. P. (Peter) Bursens is hoogleraar Politieke en Sociale Wetenschappen en verbonden aan het Antwerp Centre for Institutions and Multilevel Politics en vice-decaan Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Antwerpen (UA), België.
- Prof. dr. W.P. (Wim) van Meurs is hoogleraar Europese Politieke Geschiedenis en hoofd van de leerstoelgroep Politieke Geschiedenis aan de Faculteit der Letteren van de Radboud Universiteit (RU).
- Prof. dr. E. (Eric) Vanhaute is hoogleraar Economische, Sociale en Wereldgeschiedenis en hoofd van de onderzoeksgroep Communities, Comparisons, Connections aan de Universiteit Gent (UG), België.
- V. (Vicky) Marissen, LL.M is Managing Director PACT European Affairs en is partner bij consultancybureau EPPA, een bedrijf dat zich inzet voor de verbinding van de overheid en de bedrijfswereld.
- Dr. N. (Nico) Randerad is universitair hoofddocent Geschiedenis aan de Universiteit van Maastricht (UM) en directeur ad interim bij het Sociaal Historisch Centrum Limburg.
- Prof. dr. N. (Nanci) Adler is hoogleraar Memory, History, and Transitional Justice aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) en directeur onderzoek van Holocaust en Genocidestudies aan het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD).
- Prof. dr. K. (Koenraad) Verboven is hoogleraar Oude Geschiedenis en opleidingsdirecteur Geschiedenis aan de Universiteit van Gent (UG), België.
- Prof. dr. V. (Violet) Soen is hoofddocent Vroeg Moderne Geschiedenis en voorzitter van de onderzoeksgroep Early Modern History aan de KU Leuven, België.
- Prof. dr. C.A. (Claire) Dunlop is hoogleraar Politics and Public Policy en hoofd onderzoek aan de Faculteit Politicologie van Exeter University, Engeland.

- Prof. dr. E.B.A. (Erik) van der Vleuten is hoogleraar Geschiedenis van de Technologie aan de School of Innovation Sciences en wetenschappelijk directeur van de Stichting voor de Geschiedenis van de Technologie en verbonden aan de Technische Universiteit Eindhoven (TUE).
- Mel Schickel MA is alumnus van de masteropleiding History of Society aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (2018) en thans als onderzoeksassistent werkzaam aan de Faculteit Behavioral and Social Sciences van de Universiteit van Amsterdam.
- Rico Tjepkema is derdejaars bachelorstudent International Relations & International Organization aan de Rijksuniversiteit Groningen.
- Rikst van der Schoor BA, masterstudent Intellectual History aan de University of St. Andrews [student-lid].

Vorbereiding

Op 11 maart 2019 vond de voorzitterstraining plaats. Daarbij informeerde QANU de panelvoorzitter over zijn rol tijdens de visitatie. Ook werd hij geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van bezoeken en rapportage.

Het panel kwam voor de eerste keer bijeen in een startvergadering op 14 april 2019, waarin de beoordelingskaders, het visitatieproces en de planning aan bod kwamen. Tevens werd een werkwijze voor de visitaties afgesproken.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de faculteit. De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 4.

In de aanloop naar het visitatiebezoek aan de Universiteit Utrecht ontving QANU de zelfevaluatie rapporten van de opleiding en stuurde deze door aan de panelleden. De coördinator en panelvoorzitter maakten een selectie van vijftien eindwerken van elk van de te beoordelen opleidingen. Deze eindwerken werden geselecteerd uit een lijst van afgestudeerden over de periode 2018-2019. Daarbij hielden de coördinator en voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, afstudeervariant, begeleiding en beoordeling.

De panelleden bestudeerden het zelfevaluatie rapport, de eindwerken en de bijbehorende beoordelingsformulieren en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden.

Voorafgaand aan het bezoek hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van de zelfevaluatie rapporten, de gelezen scripties en de taakverdeling ter sprake kwamen.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan de Universiteit Utrecht vond plaats op 25 en 26 september 2019. Voorafgaand aan en tijdens het bezoek bestudeerde het panel aanvullend materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 5. Het panel sprak met studenten en docenten, het management en verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopsprekkuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling werd op diverse manieren geborgd:

1. Het panel werd zodanig samengesteld dat de voorzitter en/of een aantal panelleden bij meerdere visitatiebezoeken aanwezig was/waren.
2. De coördinator was aanwezig bij het opstellen van de voorlopige bevindingen aan het eind van elk bezoek;
3. Er vond een ijkingsoverleg plaats op 24 september 2019 waarin de beide panelvoorzitters de onderbouwing van gegeven en nog te geven oordelen bespraken.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden werden na overleg tussen de coördinator en de voorzitter door de secretaris gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit en aan het College van Bestuur van de universiteit.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een *associate degree*, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Voldoet

De opleiding voldoet op de standaard aan basiskwaliteit.

Voldoet ten dele

De opleiding voldoet in belangrijke mate aan basiskwaliteit op de standaard maar er zijn verbeteringen nodig om volledig aan de standaard te voldoen.

Voldoet niet

De opleiding voldoet niet aan basiskwaliteit op de standaard.

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities gehanteerd voor de beoordeling van de opleiding als geheel:

Positief

Op alle standaarden 'voldoet'.

Positief onder voorwaarden

Standaard 1 'voldoet' en maximaal op twee standaarden een 'voldoet ten dele' waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Negatief

In de volgende situaties:

- 'voldoet niet' op een of meer standaarden;
- 'voldoet ten dele' op standaard 1;
- 'voldoet ten dele' op een of twee standaarden waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- op drie of meer standaarden 'voldoet ten dele'.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Beoogde leerresultaten

Sinds de vorige visitatie heeft de bacheloropleiding Geschiedenis zich op belangrijke punten heruitgevonden. De lancering van het zwaartepunt *Europa in de Wereld* en de introductie van twee verschillende tracks zorgden voor meer focus. Ook is de voortschrijdende internationalisering sinds kort geconsolideerd in een volledig Engelstalig programma parallel aan het Nederlandse programma. Een volgend actiepunt is wat het panel betreft om de nieuwe profilering ook in de eindkwalificaties van de opleiding te laten doorklinken. De eindkwalificaties zijn vooralsnog zeer generiek en lijken gebaat bij verdere doordenking en precisering. Desalniettemin vindt het panel ook de huidige eindkwalificaties voldoende in lijn met de internationale eisen voor wat betreft niveau en oriëntatie.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat curriculum, leeromgeving en docenten het studenten mogelijk maken om de beoogde leerresultaten te realiseren. Sinds de vorige visitatie heeft het onderwijsprogramma duidelijk aan consistentie gewonnen door het uitstippelen van vier doorlopende leerlijnen en de introductie van verdiepingspakketten. Inhoudelijk geeft het curriculum studenten een adequate historische basis, waarbij de mooi vormgegeven verdiepingspakketten en omvangrijke keuzeruimte een welkome gelegenheid tot verdieping en verbreding bieden. Ook oriëntatie op de arbeidsmarkt in de vorm van een stage behoort tot tevredenheid van het panel tot de mogelijkheden. Het onderwijs in onderzoeksvaardigheden is de afgelopen jaren herzien, maar lijkt gebaat bij verdere doordenking. Het panel pleit onder meer voor het introduceren van een langere onderzoekscursus met het doel om studenten beter voor te bereiden op het schrijven van het eindwerkstuk en zo meer kritische reflectie in de eindwerken te bewerkstelligen. De leeromgeving van de opleiding kenmerkt zich door een goede sfeer, nauw contact tussen studenten en docenten en nadruk op *community building*. Met de aangeboden werkvormen wordt ingezet op persoonlijk en activerend onderwijs. De studeerbaarheid van de opleiding is volgens studenten in orde, al studeert het merendeel van de studenten niet nominaal af. Dit heeft afdoende aandacht van de opleiding. Het panel is erg te spreken over de heldere, breed gedragen visie op internationalisering die nauw raakt aan het sterk te prijzen streven naar meer diversiteit. Tegelijkertijd benadrukt het panel dat diversiteit over meer gaat dan geografische afkomst en/of culturele identiteit en dus vraagt om een bredere aanpak dan internationalisering alleen. Over de kwaliteit en toewijding van het docententeam is het panel positief. Docenten zijn experts binnen hun vakgebied en beschikken over de vereiste didactische expertise. Bovendien viel op dat docenten gezamenlijk een hecht en veerkrachtig team vormen, met gunstige gevolgen voor het opleidingsklimaat en de onderwijskwaliteit.

Toetsing

Het panel vindt dat de opleiding de facultaire richtlijn voor toetsing heeft uitgewerkt tot een adequaat systeem van toetsing. In de afgelopen periode zijn procedures aangescherpt en is het gesprek tussen docenten over toetsen en beoordelen geïntensiveerd. Dit ziet het panel als duidelijk bewijs van een levendige kwaliteitscultuur rond toetsing. De gehanteerde uitgangspunten voor toetsing laten zien dat de opleiding belang hecht aan betrouwbare, valide en transparante toetsing. Toetsvormen zijn voldoende divers en sluiten aan bij de leerdoelen en werkvormen. De kwaliteit van bestudeerde voorbeeldtoetsen is volgens het panel in orde. Ook de beoordelingsprocedure voor eindwerken voldoet, al kunnen bepaalde aspecten daarvan nog verder verfijnd worden. Het panel raadt met name aan om nog eens te kijken naar de vrij hoge eindcijfers en het beter zichtbaar maken van de weging van de oordelen van eerste, tweede en (eventueel) derde lezer. De borging van de toetsing functioneert naar behoren. De examencommissie staat dicht bij de opleiding en lijkt goed grip te hebben op de kwaliteit van toetsen en het gerealiseerde niveau. Monitoringsactiviteiten leiden, naar het panel vaststelt, tot concrete aanbevelingen én verbeteringen.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is er op grond van vijftien bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is (met één uitzondering) in orde. Studenten verrichten relevant en interessant onderzoek en getuigen van goede empirische vaardigheden en kennis en inzicht in de bestudeerde materie. De inbedding in en het debat met de literatuur is over de hele linie een verbeterpunt. De opleiding heeft aangegeven hieraan te willen werken. Na afronding van de bacheloropleiding stromen de meeste studenten zonder problemen door naar een masteropleiding, vaak buiten Utrecht.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Geschiedenis

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eendoordeel	positief

De voorzitter, dr. J.W. (Jan Willem) Honig, en de secretaris, dr. F. (Floor) Meijer, van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 18 december 2019.

ORGANISTORISCHE CONTEXT

De Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht (UU) is een brede researchfaculteit met een breed palet aan opleidingen op het vlak van geschiedenis, kunst, filosofie, muziek, literatuur, taal, communicatie, religiewetenschap, media, kunstmatige intelligentie en genderstudies. In totaal omvat de faculteit 21 bacheloropleidingen, 18 eenjarige masterprogramma's, een masterprogramma van 90 EC en 11 tweejarige onderzoeksmasters. De faculteit telt ongeveer 6.000 studenten.

Het onderwijs en onderzoek van de Faculteit Geesteswetenschappen is georganiseerd in departementen en (daarbinnen) in schools en onderzoeksinstituten. De drie opleidingen die als onderdeel van het cluster Geschiedenis gevisiteerd zijn – de bacheloropleiding Geschiedenis, de masteropleiding Geschiedenis en de masteropleiding International Relations – maken deel uit van het departement en de school Geschiedenis en Kunstgeschiedenis.

De bacheloropleidingen van de Faculteit Geesteswetenschappen delen een didactische visie en kennen voor een groot deel dezelfde structuur, waarvoor de opbouw in pakketten kenmerkend is. Het Utrechtse onderwijsmodel kenmerkt zich door a) een brede bachelor en een verdiepende master, b) flexibiliteit en keuzevrijheid voor de student, c) persoonlijk en activerend onderwijs en d) professionele ontwikkeling van docenten.

Iedere opleiding heeft een eigen opleidingscoördinator en opleidingscommissie. De faculteit kent zeven examencommissies voor de bacheloropleidingen, een examencommissie voor de masteropleidingen (60 en 90 EC), en een examencommissie voor de tweejarige masteropleidingen. Een facultaire toetscommissie geeft de examencommissies advies over toetsing binnen de opleidingen.

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel

De opleiding Geschiedenis van de Universiteit Utrecht (UU) is een brede opleiding waarin alle historische tijdvakken en de belangrijkste subdisciplines aan bod komen. Sinds de vorige visitatie (2013) heeft de opleiding haar profiel aangescherpt door een inhoudelijk zwaartepunt te leggen op het thema *Europa in de wereld*. De opleiding richt zich met name op Europese geschiedenis, maar plaatst deze – om een eurocentrische blik te voorkomen – in een wereldhistorisch perspectief. Tweedejaarsstudenten kunnen sinds 2017-2018 kiezen tussen twee tracks: (1) Geschiedenis en (2) Internationale betrekkingen in historisch perspectief. Waar de Geschiedenis-track zich richt op onderzoeksthema's die betrekking hebben op het verleden en op gangbare historische onderzoeksmethoden, focust de Internationale Betrekkingen-track op contemporaine onderwerpen en het gebruik van sociaalwetenschappelijke theorieën en modellen. Een verdere noemenswaardige ontwikkeling is dat studenten sinds 2018-2019 de keuze hebben tussen een Nederlandstalig en een volledig Engelstalig programma ('History'). Inhoudelijk zijn deze programma's identiek.

Het panel kan zich vinden in het aangescherpte profiel van de opleiding. Het stelt vast dat het thema *Europa in de wereld* aansluit bij de onderzoeksexpertise van de vaste staf en een geschikte paraplu vormt voor zowel de Nederlandse als de Engelse versie van het programma. Positief is bovendien dat het nieuwe profiel uitnodigt tot een meer inclusieve benadering van het verleden: uit gesprekken tijdens de visitatie bleek dat docenten postkoloniale/globale inzichten nadrukkelijker aan de orde stellen dan voorheen. Ook voor het in het zelfevaluatierapport sterk benadrukte streven om historische ontwikkelingen zoveel mogelijk met de actualiteit te verbinden en zo 'maatschappelijk-relevante' geschiedenis te beoefenen heeft het panel waardering.

Beoogde leerresultaten

Voor de bacheloropleiding Geschiedenis is een aantal doelstellingen en beoogde leerresultaten geformuleerd, zie bijlage 1. Deze betreffen onder meer kennis van en inzicht in het verleden, kennis van (de toepassing van) theorieën en methoden van het vak, en het vermogen om kennis van het verleden op de actualiteit te kunnen betrekken. Het panel stelt vast dat de beoogde leerresultaten (hierna: eindkwalificaties) zeer generiek zijn geformuleerd. De profilering rond *Europa in de wereld* klinkt in de beoogde leerresultaten niet door. Ook lijkt eindkwalificatie 5 ('De afgestudeerde bezit voldoende kennis en vaardigheden om een masteropleiding te volgen') overbodig aangezien het voor zich spreekt dat het realiseren van de *volledige* set eindkwalificaties de afgestudeerde kwalificeert voor het kunnen volgen van een (relevante) masteropleiding. Ondanks deze kanttekeningen vindt het panel dat het beoogde bachelorniveau en de academische oriëntatie voldoende doorklinken in de eindkwalificaties, zeker wanneer deze in samenhang met de opleidingsdoelstellingen worden bestudeerd.

Uit een gesprek met het management werd duidelijk dat de opleiding zich bewust is van de beperkingen van de huidige opzet en formulering van de eindkwalificaties. De opleiding neemt zich voor om deze op korte termijn kritisch tegen het licht te houden en in lijn te brengen met het aangescherpte opleidingsprofiel. Dat de opleiding herziening zelf nodig acht, vindt het panel een vertrouwenwekkend signaal. Het geeft de opleiding in overweging om bij de herziening nadrukkelijker uitwerking te geven aan (1) de algemene internationale standaard voor een

academische bacheloropleiding (zoals vastgelegd in de Dublin-descriptoren), (2) de specifieke eisen van het vakgebied en (3) het eigen thematische opleidingsprofiel. Mogelijkerwijs kan de opleiding daarbij inspiratie putten uit eindtermen van zusteropleidingen elders in het land.

Aansluiting bij het beroepenveld

Vooralsnog is niet gebruikelijk dat bachelorafgestudeerden direct naar de arbeidsmarkt uitstromen, en de opleiding richt zich dan ook niet specifiek op het voorbereiden van studenten op de arbeidsmarkt. Met de opleiding sorteren studenten in de eerste plaats voor op (onderzoeks)masteropleidingen op het vlak van geschiedenis en internationale betrekkingen. Wel werd in het zelfevaluatie rapport en in de gesprekken met management en docenten benadrukt dat de opleiding er belang aan hecht om een brug te slaan tussen academische en meer praktijkgerichte aspecten, zoals met name blijkt uit het verband dat de opleiding legt met de actualiteit. Wat het panel betreft zou de praktijkgerichte kant van de opleiding verder bestendig kunnen worden. De opleiding kan bijvoorbeeld overwegen om vertegenwoordigers van het werkveld (inclusief alumni) systematisch te betrekken bij het maken van keuzes rond de profilering en de daarvan afgeleide eindkwalificaties en programmaonderdelen.

Overwegingen

Sinds de vorige visitatie heeft de bacheloropleiding Geschiedenis zich op belangrijke punten heruitgevonden. De lancering van het zwaartepunt *Europa in de Wereld* en de introductie van twee verschillende tracks zorgden voor meer focus. Ook is de voortschrijdende internationalisering sinds kort geconsolideerd in een volledig Engelstalig programma parallel aan het Nederlandse programma. Een volgend actiepunt is wat het panel betreft om de nieuwe profilering ook in de eindkwalificaties van de opleiding te laten doorklinken. De eindkwalificaties zijn vooralsnog zeer generiek en lijken gebaat bij verdere doordinking en precisering. Desalniettemin vindt het panel ook de huidige eindkwalificaties voldoende in lijn met de internationale eisen voor wat betreft niveau en oriëntatie.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Curriculum

Het driejarige bachelorcurriculum (180 EC) bestaat uit een major (120 EC) en een profileringsruimte (30 EC minor en 30 EC keuzecursussen/stage/buitenlandstudie). Het studiejaar bestaat uit vier blokken. Per blok volgen studenten steeds twee parallelle cursussen van 7,5 EC. Richtinggevend voor het curriculum zijn vier doorlopende leerlijnen: schrijven, onderzoeken, communiceren en academisch denken. In jaar 1 verwerven studenten een brede basis. Het jaar is opgebouwd uit vijf tijdvakcursussen, een cursus *Wereldgeschiedenis*, een introductiecursus over geschiedenis als academische discipline (*Inleiding geschiedwetenschap*) en een introductiecursus over het gebruik van kwantitatieve methodes en *digital humanities (De Stad)*. Jaar 2 en 3 staan in het teken van verdieping en verbreding. Specifiek voor de UU is dat deze studiejaren zijn vormgegeven in coherente verdiepingspakketten. In jaar 2 volgen studenten een van de zeven aangeboden thematische verdiepingspakketten (30 EC). Vier van deze pakketten horen inhoudelijk bij de track Geschiedenis en drie horen bij de track Internationale betrekkingen in historisch perspectief. Elk pakket is op dezelfde wijze opgebouwd uit vier typen cursussen (inleidende cursus, onderzoeksseminar A, casuscursus, onderzoeksseminar B) en kent vergelijkbare leerdoelen. Naast het verdiepingspakket zijn in jaar 2 twee vaardighedencursussen geprogrammeerd (*Schrijven voor wetenschap en samenleving; Onderzoek voor wetenschap en samenleving*). Studenten kunnen bovendien in het tweede jaar starten met de minor, die zij dan in het derde jaar afronden. Een andere mogelijkheid is om de minor geheel in het derde jaar te volgen. Het laatste opleidingsjaar omvat naast de minor

en verdere profileringsruimte, een wetenschapsfilosofische cursus (*Grondslagen van de geschiedenis*) en het eindwerkstuk (7,5 of 15 EC). Een schematisch programmaoverzicht is opgenomen in bijlage 2.

Het panel is positief over de inhoud en opbouw van het bachelorcurriculum. Met name het aanbieden van zeven verdiepingspakketten vindt het panel een sterk onderscheidend element ten opzichte van zusteropleidingen elders in Nederland. De pakketten bestrijken interessante en relevante thema's die zich lenen voor een benadering vanuit verschillende (sub-)disciplinaire perspectieven en mooi aansluiten bij Utrechtse onderzoekszwaartepunten. De vergelijkbare insteek en opbouw van de pakketten komt de samenhang van de opleiding, een aandachtspunt ten tijde van de vorige visitatie, ten goede. Ook de introductie van vier doorlopende leerlijnen die in het verlengde liggen van de eindkwalificaties verhoogt de coherentie van de opleiding. Een duidelijk pluspunt is de grote keuzevrijheid voor studenten, die niet alleen tot uitdrukking komt in de verdiepingspakketten, maar ook in de omvangrijke profileringsruimte. De opleiding nodigt studenten hiermee uit om optimaal gebruik te maken van het rijke en omvangrijke Utrechtse onderwijsaanbod, zowel binnen als buiten de opleiding/faculteit. Uit gesprekken bleek dat studenten dit aspect sterk waarderen. Datzelfde geldt voor de flexibele volgorde van het derde jaar, waardoor een stage of buitenlandverblijf gemakkelijker in te passen is. Het panel vindt de curriculuminhoud adequaat en in grote lijnen vergelijkbaar met die van andere, eveneens breed ingestoken bacheloropleidingen elders in het land. De bestudeerde voorbeeldcursussen (zie voor een overzicht bijlage 4) zijn passend qua inhoud en niveau, met helder gedefinieerde leerdoelen en goed gekozen literatuur. In de vakken ziet het panel bovendien voldoende wisselwerking tussen onderzoek en onderwijs. De inhoud van cursussen is vrij breed gedefinieerd, waardoor verschillende docenten er hun expertise in kwijt kunnen. Toch blijft het lastig om in een strak georganiseerd basiscurriculum ad hoc op de actualiteit van het onderzoek in te spelen. Docenten zouden logischerwijs graag meer mogelijkheden zien om studenten mee te nemen in hun eigen lopende onderzoek.

Een belangrijk gespreksonderwerp tijdens de visitatie was de opbouw in het (algemeen) academische en (meer specifiek historische) onderzoeksvaardighedenonderwijs. Het panel stelt met grote tevredenheid vast dat de leerlijnen op dit vlak zowel tot uitdrukking komen in thematisch-inhoudelijke vakken als in specifieke schrijf- en onderzoeksvaardighedencursussen. De vakken van jaar 1 introduceren historiografie, heuristiek en bronkritiek, en leggen met korte onderzoeks- en schrijfopdrachten een eerste grondslag voor onderzoeksvaardigheden. De voorbereiding op het schrijven van het bachelor-eindwerkstuk vindt in het bijzonder plaats in jaar 2. Als onderdeel van het verdiepingspakket volgen studenten twee onderzoeksseminars (OS-A en OS-B), waarbinnen zij twee onderzoekspapers (van elk 4.000 woorden) schrijven. Een recente toevoeging aan het tweedejaarscurriculum zijn twee vaardighedencursussen *Schrijven voor wetenschap en samenleving* en *Onderzoek voor wetenschap en samenleving*. Aan het begin van jaar 3 volgen studenten de wetenschapsfilosofische cursus *Grondslagen van de Geschiedenis*, waarna zij in blok 2 of blok 3 starten met het schrijven van een eindwerk van 7,5 EC (8.000 woorden) of 15 EC (12.000 woorden). Met name studenten die zich willen voorbereiden op een onderzoeksmasteropleiding kiezen voor de laatste optie en gebruiken daarvoor 7,5 EC uit hun profileringsruimte. De opleiding stroomlijnt de onderwerpskeuze door brede thema's te definiëren die aansluiten bij de expertise van begeleiders. Studenten kunnen echter ook een eigen onderwerp voorstellen.

Hoewel het panel in de invulling en opbouw van het vaardighedenonderwijs al veel goede elementen ziet, concludeert het dat verdere *finetuning* mogelijk en wenselijk is. Ter onderbouwing verwijst het panel naar de bestudeerde eindwerken. Hoewel deze over het geheel genomen van voldoende niveau zijn, hebben studenten opvallend vaak moeite om de eigen onderzoeksresultaten aan het bredere historiografische debat te relateren. De meeste werkstukken zijn daardoor vrij beschrijvend van aard. Dit aandachtspunt blijkt ook bij de opleiding op het netvlies te staan en vormde de aanleiding voor het programmeren van twee nieuwe vaardighedencursussen in jaar 2. Over de precieze vormgeving daarvan is de opleiding echter nog niet geheel tevreden. Ook observaties van studenten benadrukken de noodzaak om de leerlijnen op het vlak van academische- en onderzoeksvaardigheden verder aan te scherpen. Studenten hebben bijvoorbeeld het gevoel dat zij niet genoeg ervaring opdoen met het

interpreteren van primaire bronnen en dat zij meer feedback ontvangen op schrijfvaardigheid dan op het vermogen tot bronanalyse. Bovendien betreuren zij dat de omvang van de onderzoekspaper waarmee de verdiepingsmodule OS-B wordt afgesloten (en die geldt als opmaat naar de scriptie) recent is teruggebracht van 6.000 naar 4.000 woorden. Studenten missen naar eigen zeggen een langer lopend vak waarin er gelegenheid is om zelf bronnen te vinden, methodes en benaderingen uit te proberen, op basis van bronnen nieuwe inzichten te formuleren die bestaande visies problematiseren en nuanceren, feedback te krijgen en te leren van fouten. Het panel kan zich deze wens van studenten goed voorstellen en onderschrijft de didactische waarde van 'constructief falen'. Het creëren van een langer lopende onderzoeksmodule waarin meer diepgang bereikt kan worden, is wat het panel betreft dan ook een goed idee. Al tijdens de visitatie gaf het opleidingsmanagement aan dat het deze mogelijkheid in samenspraak met de examencommissie zal gaan verkennen. Ook denkt het panel dat het goed zou zijn om een wat grotere schrijfofdracht in te voegen in het eerste jaar. Het valt op dat het kunnen opzetten van een elementair historisch onderzoek(je) op dit moment geen onderdeel uitmaakt van het eerstejaars Bindend Studie Advies (BSA, 45 EC). Een laatste advies betreft het verduidelijken van het onderscheid tussen een eindwerk van 7,5 EC en een eindwerk van 15 EC. Het panel begreep van studenten en docenten dat voor een scriptie van 15 EC een aanzienlijk grotere inspanning (met name het gebruik van meer bronnen) wordt gevraagd, maar stelt vast dat deze verwachting niet is geëxpliciteerd in de cursushandleiding, noch geformaliseerd in eigen/aanvullende leerdoelen voor de 15 EC scriptie. Momenteel zijn de leerdoelen voor een 7,5 EC en een 15 EC scriptie gelijk, wat mogelijk leidt tot onduidelijkheid voor zowel beoordelaars als studenten (zie verder Standaard 3).

De opleiding beseft dat studenten worden opgeleid voor een veelal niet-academische arbeidsmarkt en geeft tot tevredenheid van het panel ruim aandacht aan de praktische toepassing van geschiedenis in de samenleving. Voorbereiding op de beroepspraktijk heeft sinds de vorige visitatie een prominentere plaats gekregen in het curriculum. Dit blijkt onder meer uit het programmeren van cursussen die doelbewust academische en praktische vaardigheden verbinden. Voorbeelden zijn de eerstejaarscursus *De Stad*, waarin studenten leren werken met datasets, en de tweedejaarscursus *Schrijven voor wetenschap en samenleving*, waarin zij oefenen met het schrijven voor verschillende publieken. Het lopen van een stage is inmiddels een populaire invulling van de profileringsruimte en sinds 2016 beschikt de opleiding over een eigen stagecoördinator. Daarnaast worden er geregeld extracurriculaire activiteiten gewijd aan arbeidsmarkt oriëntatie. Een ontwikkelpunt dat de opleiding zelf signaleert is dat zogenaamde *transferable skills*, zoals samenwerken, overtuigen, creatief denken, (be)oordelen en het werken met grote hoeveelheden informatie, nog scherper kunnen worden gedefinieerd en duidelijker belegd in de vaardighedenleerlijnen. De opleiding realiseert zich bovendien dat contacten met het werkveld verder kunnen worden uitgebouwd. Vooral nog is met name sprake van informele en incidentele contacten, die worden onderhouden door individuele docenten.

Hoewel het curriculum als geheel duidelijk aan samenhang heeft gewonnen sinds de vorige visitatie, resteren er – naar de opleiding zich realiseert – nog uitdagingen op het vlak van coherentie. Uit de gesprekken bleek dat het voor individuele docenten niet altijd volledig helder is welke plaats hun vak inneemt in het groter geheel van het curriculum en op welke reeds door studenten verworven kennis en vaardigheden zij kunnen voortbouwen. De gedefinieerde leerlijnen zijn voor zowel studenten als docenten nog niet volledig zichtbaar. Volgens het panel is dit een bekend verschijnsel in relatief grote opleidingen met een omvangrijke staf en veel keuzeonderwijs. Om meer grip op de leerlijnen te krijgen, stelt het panel voor om op curriculumniveau inzichtelijker te maken hoe individuele vakken zich met hun leerdoelen verhouden tot de leerlijnen en de te behalen eindkwalificaties. Het uitstekende overzicht van de vaardighedenopdrachten in de B1 cursussen kan daarbij als voorbeeld dienen. Daarbij is met name belangrijk dat de staf als geheel zich eigenaar voelt van een dergelijk document en dit geregeld gezamenlijk bespreekt en actualiseert.

Leeromgeving

De Utrechtse bacheloropleiding behoort met een gemiddelde jaarlijkse instroom van meer dan 200 studenten tot de grotere geschiedenisopleidingen van Nederland. Sinds 2016 is de instroom verder

toegenomen, onder andere als gevolg van het aanbieden van een Engelstalige opleidingsvariant. Ongeacht de groeiende studentenaantallen hecht de opleiding aan persoonlijk en activerend onderwijs, tevens een van de kernwaarden binnen de onderwijsvisie van de Universiteit Utrecht. Om de benodigde randvoorwaarden voor student-gecentreerd onderwijs te scheppen zet de opleiding in op overzichtelijke groepsformaten. De stelregel is dat werkgroepen bij meer dan 25 inschrijvingen in de majorcursussen en bij 30 in overige cursussen worden gesplitst. In de praktijk tellen de meeste werkcolleges naar het panel begreep rond de 20 studenten, wat het panel een werkbaar groepsformaat vindt. De ingezette werkvormen zijn wat het panel betreft passend. Hoorcolleges gaan altijd vergezeld van werkcolleges waarin er ruimte is voor onderlinge uitwisseling van inzichten en discussie over de studiestof. Qua contacturen voldoet de opleiding aan de wettelijke eisen. In het eerste jaar zijn er per vak wekelijks steeds twee uren hoorcollege en vier uren werkcollege (oftewel twaalf contacturen in totaal voor de twee parallel geprogrammeerde vakken). Positief is dat de opleiding actief werkt aan cohortvorming. Elke werkgroep heeft gedurende het hele eerste jaar in principe dezelfde samenstelling. Verder bieden de zeven verdiepingspakketten elk een eigen 'community-programma', bestaande uit extracurriculaire activiteiten zoals lezingen, filmavonden en excursies. Studenten en docenten voelen zich onderdeel van een brede leergemeenschap. In evaluaties geven studenten hoge scores voor de sfeer binnen de opleiding.

Internationalisering

Met de introductie van een volledig Engelstalig programma (2018) heeft de opleiding een belangrijke stap gezet op het vlak van internationalisering. Ongeveer de helft van de huidige History-studenten komt uit het buitenland en daarnaast is er sprake van een groeiend aantal uitwisselingsstudenten. Het panel constateert dat aan de voortschrijdende internationalisering een heldere en breed gedragen visie ten grondslag ligt. Management en docenten benadrukten onder meer dat het Engelstalige programma inspeelt op een duidelijke behoefte binnen en buiten Nederland: veel aankomende studenten willen zich graag met Engelstalig onderwijs voorbereiden op een arbeidsmarkt die steeds internationaler wordt. Bovendien voerden zij aan dat er belangrijke (vak)inhoudelijke redenen zijn om te kiezen voor een parallel Engelstalig programma. Engelstalig onderwijs maakt het mogelijk om internationale staf en studenten aan de opleiding te binden die nieuwe ideeën en perspectieven inbrengen. Discussies worden daardoor naar een hoger plan getild, zo ervaren studenten en docenten. Zij benadrukten in de gesprekken bovendien dat er binnen de opleiding groeiende aandacht uitgaat naar niet-westerse invalshoeken en literatuur, al verschilt de mate waarin nog van vak tot vak. Dit vindt het panel een positieve ontwikkeling. Van *international classroom teaching* maakt de opleiding volgens het panel uitstekend werk en het panel is vooral onder de indruk van de mate waarin docenten en studenten elkaar de vrijheid gunden om al naar gelang hun persoonlijke voorkeur gebruik te maken van óf het Nederlands óf het Engels. In het kader van een facultair docentprofessionaliseringstraject krijgen docenten scholing in het begeleiden van discussies tussen studenten met heel verschillende achtergronden. Bovendien wisselen stafleden onderling met regelmaat ervaringen en *best practices* uit. Mogelijkheden tot verdere diversifiëring van studentenpopulatie en docententeam liggen er wat het panel betreft ook dichterbij huis. De opleiding kan nog stappen zetten in het aanspreken van bredere doelgroepen binnen Nederland, waardoor ook het Nederlandstalige programma aan diversiteit zou winnen.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

Het panel stelt vast dat de opleiding op een constructieve manier werkt aan de studeerbaarheid van de opleiding. Cursussen die in het verleden als struikelvak golden (*Middeleeuwen, Grondslagen van de geschiedenis*) zijn inmiddels – met goed resultaat – aangepast. In het signaleren en aanpakken van problemen werken de verschillende betrokken gremia goed samen. Huidige studenten noemden de opleiding voldoende studeerbaar, al wezen zij wel op enige piekbelasting in de twee onderzoeksseminars (OS-A en OS-B). Een minderheid van de studenten (gemiddeld 22%) rondt de opleiding binnen de daarvoor staande tijd af. Toch is het volgens studenten wel mogelijk om nominaal te studeren. Facultatieve stages en buitenlandverblijven leiden door de flexibele opzet van jaar 3 niet noodzakelijkerwijs tot uitloop. Het zelfevaluatie-rapport onderstreept ook dat de opleiding actief beleid ontwikkelt om het nominale studierendement te verhogen. Centrale elementen daarin zijn het proactief benaderen van risicogroepen binnen de studentenpopulatie en het aanbieden van

groepsgewijze begeleiding aan langstudeerders. Studenten met wie het panel sprak ervaren de begeleiding en informatievoorziening als adequaat. Het zwaartepunt van de begeleiding ligt in het eerste jaar, waarin er sprake is van zowel een studentmentoraat als een docenttutoraat; de vaste eerstejaarswerkgroepen worden intensief begeleid door twee vaste (ouderejaars) mentorstudenten en een docenttutor. Daarnaast kunnen studenten van alle leerjaren terecht bij een studieadviseur. Ter voorbereiding op de keuzes die studenten in jaar 2 en 3 moeten maken worden er voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd. Over deze vormgeving van de begeleiding is het panel positief.

Docenten

Het onderwijs binnen de opleiding wordt verzorgd door een gecommitteerde en capabele staf van circa honderd docenten (58 fte). De collegiale en soepele wijze waarop dit omvangrijke docententeam opereert, valt het panel in positieve zin op. Van structurele ongelijkheid tussen docenten met verschillende ervaringsniveaus en typen aanstellingen lijkt geen sprake; docenten trekken samen op en er is een uitgebreide (horizontale en verticale) overlegstructuur. De samenstelling van het team is in beweging, met name doordat in het kader van de voortschrijdende internationalisering meer internationale stafleden geworven worden. Het panel was zeer ingenomen met de Nederlandse taalvaardigheid van internationale stafleden en de vanzelfsprekendheid waarmee collega's onderling het principe van luistertaal hanteren. Een verbetering ten opzichte van eerder is dat de faculteit zich sterk maakt voor een betere positie voor tijdelijke docenten. Waar er ten tijde van de vorige visitatie nog sprake was van een groot aantal docenten met (zeer) kortlopende contracten, is de flexibele schil nu teruggebracht tot 15,5 fte (oftewel 27% van het totale docententeam). Tijdelijke contracten van vier jaar zijn de norm geworden en sinds september 2019 omvatten deze bovendien 10% persoonlijke ontwikkeltijd. De hoge werkdruk die docenten ervaren blijft een aandachtspunt, al begreep het panel dat enige verlichting verwacht wordt door het beschikbaar komen van extra middelen in het kader van de Kwaliteitsafspraken. Deze zullen vanaf najaar 2019 worden besteed aan een verruiming van de vergoeding voor onderwijstaken.

Het panel stelt vast dat docenten zowel inhoudelijk als didactisch goed zijn toegerust voor hun onderwijstaken. Nagenoeg alle (vaste en tijdelijke) docenten zijn gepromoveerd of bezig met een promotietraject. Ongeveer 70% heeft een basiskwalificatie onderwijs (BKO) behaald en bijna 20% heeft daarnaast een seniorkwalificatie onderwijs (SKO). Nederlandse docenten die doceren in het Engelstalige programma hebben deelgenomen aan een taaltoets en individuele maatwerklessen Engels gevolgd. Om het gerealiseerde taalniveau verder te verbeteren is in 2018 een facultair traject voor een Basiskwalificatie Engelstaligheid gestart. Ook wordt op facultair niveau de Leergang Universitair Onderwijs aangeboden, waarin nieuwe docenten worden begeleid in hun professionele ontwikkeling. Studenten lieten zich tijdens de visitatie positief uit over hun docenten, die zij kenschetsten als betrokken, toegewijd en deskundig.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat curriculum, leeromgeving en docenten het studenten mogelijk maken om de beoogde leerresultaten te realiseren. Sinds de vorige visitatie heeft het onderwijsprogramma duidelijk aan consistentie gewonnen door het uitstippelen van vier doorlopende leerlijnen en de introductie van verdiepingspakketten. Inhoudelijk geeft het curriculum studenten een adequate historische basis, waarbij de mooi vormgegeven verdiepingspakketten en omvangrijke keuzeruimte een welkome gelegenheid tot verdieping en verbreding bieden. Ook oriëntatie op de arbeidsmarkt in de vorm van een stage behoort tot tevredenheid van het panel tot de mogelijkheden. Het onderwijs in onderzoeksvaardigheden is de afgelopen jaren herzien, maar lijkt gebaat bij verdere doordenking. Het panel pleit onder meer voor het introduceren van een langere onderzoekscursus met het doel om studenten beter voor te bereiden op het schrijven van het eindwerkstuk en zo meer kritische reflectie in de eindwerken te bewerkstelligen. De leeromgeving van de opleiding kenmerkt zich door een goede sfeer, nauw contact tussen studenten en docenten en nadruk op *community building*. Met de aangeboden werkvormen wordt ingezet op persoonlijk en activerend onderwijs. De studeerbaarheid van de opleiding is volgens studenten in orde, al studeert het merendeel van de studenten niet nominaal af. Dit heeft afdoende aandacht van de opleiding. Het panel is erg te spreken

over de heldere, breed gedragen visie op internationalisering die nauw raakt aan het sterk te prijzen streven naar meer diversiteit. Tegelijkertijd benadrukt het panel dat diversiteit over meer gaat dan geografische afkomst en/of culturele identiteit en dus vraagt om een bredere aanpak dan internationalisering alleen. Over de kwaliteit en toewijding van het docententeam is het panel positief. Docenten zijn experts binnen hun vakgebied en beschikken over de vereiste didactische expertise. Bovendien viel op dat docenten gezamenlijk een hecht en veerkrachtig team vormen, met gunstige gevolgen voor het opleidingsklimaat en de onderwijskwaliteit.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Systeem van toetsing

De toetsing in de bacheloropleiding volgt de facultaire richtlijn Toetsing en Beoordeling (2017) en de UU Richtlijn Onderwijs. Een cruciaal uitgangspunt van het toetsbeleid is dat studenten minimaal tweemaal worden getoetst binnen iedere cursus: halverwege de cursus en door middel van een afsluitende toets. Herkansingen vinden plaats binnen hetzelfde blok. Op basis van de beoogde leerdoelen van iedere cursus en de plaats van de cursus in het curriculum en de bijbehorende leerlijnen wordt het type toetsing vastgesteld, waarvan een deel formatief is. Binnen en tussen vakken wordt gestreefd naar gevarieerde toetsvormen. Eindwerkstukken worden volgens de facultaire richtlijnen altijd door twee beoordelaars beoordeeld, daarbij gebruik makend van een facultair beoordelingsformulier. In het eigen toetsplan van de opleiding wordt per vak de aansluiting tussen eindkwalificaties, leerlijnen en leerdoelen zichtbaar gemaakt. Het panel kan zich vinden in de uitgangspunten van het gehanteerde toetsbeleid. Het stelt bovendien vast dat het toetsplan van de opleiding er op vakniveau gedegen uitziet. Wel vraagt het panel aandacht voor de matrix die een overzicht geeft van hoe het geheel van toetsing bijdraagt aan het realiseren van de eindkwalificaties. Deze matrix is erg weinig gedetailleerd en heeft als zodanig weinig toegevoegde waarde.

Over de uitwerking van het toetsbeleid is het panel tevreden. De opleiding heeft voldoende oog voor de vereiste validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing. Een goede ontwikkeling sinds de laatste visitatie is dat het overleg over toetsing binnen het docententeam sterk is toegenomen. Aspecten rond toetsing zijn, naar het panel begrepen heeft, zeer regelmatig onderwerp van gesprek in het overleg van cursuscoördinatoren en in docentenvergaderingen. Verder stelt het panel vast dat alle toetsen worden opgesteld en afgenomen door examenbevoegde docenten of onder supervisie van een examenbevoegde cursuscoördinator. Bij de toetsconstructie wordt zoveel mogelijk het vierogenprincipe toegepast. Eerstejaarstentamens worden sinds enige tijd digitaal afgenomen, waardoor de correctie anoniem kan plaatsvinden. Waar mogelijk en relevant wordt bij het nakijken gebruikgemaakt van antwoordmodellen of beoordelingsmatrices. Na bekendmaking van de cijfers zijn er inzagemomenten voor studenten. Studenten worden bovendien in de reguliere digitale cursusevaluaties gevraagd naar hun oordeel over de toetsing. Wanneer analyse van de evaluatieresultaten opvallende zaken of problemen aan het licht brengt, bespreekt de opleidingscommissie deze met de onderwijsdirecteur, die vervolgens actie onderneemt.

Gehanteerde toetsvormen zijn wat het panel betreft grotendeels passend. Het constateert dat de toetsing in het eerste jaar vooral gericht is op kennisopname, -reproductie en -verwerking, meestal in de vorm van tentamens en korte opdrachten rondom de leerstof. Het eerste jaar wordt afgesloten met twee korte papers die de schrijf- en onderzoeksvaardigheden van studenten zichtbaar maken. Dit vindt het panel wat beperkt. De opleiding zou de toetsing van de kernvaardigheden van de historicus in jaar 1 sterker mogen aanzetten, door bijvoorbeeld een elementair historisch onderzoek op te nemen, zoals genoemd onder Standaard 2. In het tweede en derde jaar van de opleiding verschuift het zwaartepunt van de toetsing uitdrukkelijk naar de verschillende facetten van

onderzoek. In meerdere cursussen schrijven studenten onderzoekspapers – hoewel de opbouw naar het schrijven van een scriptie van 8.000 dan wel 12.000 woorden naar de mening van het panel wat systematischer en meer geleidelijk zou kunnen plaatsvinden. In een deel van de schrijf-, presentatie- en onderzoeksopdrachten oefenen studenten bovendien met het aanspreken van een breed publiek. Het niveau van bestudeerde voorbeeldtoetsen vindt het panel aan de maat, al is het op basis van de (zeer) beperkte steekproef enthousiaster over de vakinhoudelijke toetsen dan over de toetsing van onderzoeksvaardigheden.

Een aandachtspunt dat studenten aanstipten is de mate waarin zij leer- en verbeterpunten ontvangen. Docenten kunnen vanwege de hoge werkdruk minder individuele feedback geven dan zij eigenlijk zouden willen. Met name huidige eerstejaarsstudenten vinden dat de docentinput rond verworven academische- en onderzoeksvaardigheden kan worden uitgebreid, om zo de kwaliteit van deze vaardigheden beter te borgen. Ter aanvulling op docentfeedback zet de opleiding vanaf jaar 1 peer feedback in, maar de ervaringen van studenten daarmee zijn wisselend, met name omdat veel cursussen openstaan voor studenten met diverse disciplinaire achtergronden en uiteenlopende bekwaamheid op het vlak van historisch onderzoek. Het panel noteert het frequenter inzetten van docentfeedback als ontwikkelpunt.

Beoordeling eindwerken

De opleiding wordt afgesloten met het bachelorwerkstuk (7,5 of 15 EC). De beoordelingsprocedure voor eindwerken is de afgelopen periode aangescherpt. Bij de beoordeling zijn altijd twee beoordelaars betrokken, van wie ten minste één in het bezit is van een BKO. De eindwerkstukcoördinator instrueert ieder blok alle beoordelaars, monitort het begeleidings-/beoordelingsproces en organiseert intervisiebijeenkomsten. Voor de beoordeling van eindwerkstukken zijn een rubric (2015) en een facultair beoordelingsformulier (huidige versie: 2018) ontwikkeld. De eerste en tweede lezer beoordelen het eindwerkstuk in eerste instantie onafhankelijk van elkaar en komen na onderling beraad tot een definitief cijfer en een schriftelijke onderbouwing daarvan. Wanneer het eindcijfer van het BA-eindwerkstuk een 6 of 6,5 bedraagt, of in het geval dat eerste en tweede beoordelaar het niet eens worden over het eindcijfer, wordt een derde lezer ingeschakeld, afkomstig uit een vaste *pool* van ervaren stafleden.

Het panel kan zich in grote lijnen goed vinden in de beoordelingsprocedure en de gebruikte beoordelingsinstrumenten, maar ziet ook enkele verbeteringsmogelijkheden. Deels zijn deze ingegeven door de bevindingen van het panel over de bestudeerde selectie van eindwerken en begeleidende beoordelingsformulieren. Voor meer dan de helft van de bestudeerde eindwerken vond het panel het eindcijfer aan de hoge kant en één eindwerk beoordeelde het panel als onvoldoende. In vrijwel alle gevallen was dit te herleiden tot verschillen van inzicht ten aanzien van de kwaliteit van de kritische analyse van secundaire literatuur en de analyse van bronnen in het licht van de historiografie. Dat het gemiddelde cijfer in 2017-2018 op een 7,25 voor een 7,5 EC werkstuk en een 7,6 voor een 15 EC werkstuk lag, bevestigt in de ogen van het panel dat er gul becijferd wordt. Wat het panel betreft zou de opleiding kunnen overwegen om ook voor hoge cijfers (>8,5) standaard een derde lezer in te zetten. Het panel vindt, zoals gezegd, bovendien dat de hogere verwachtingen van een 15 EC eindwerk ten opzichte van een 7,5 EC eindwerk geformaliseerd moeten worden in de leerdoelen voor het eindwerkstuk. De aanvullende eisen die bij een 15 EC werkstuk gesteld worden aan de academische prestatie van de student zijn nu vrij impliciet en worden daardoor wellicht niet door alle beoordelaars op dezelfde wijze gehanteerd. Ook kreeg het panel de indruk dat studenten die kiezen voor een omvangrijker eindwerkstuk een voordeel hebben in de beoordeling, in de zin dat het voor hen gemakkelijker is om de criteria van het beoordelingsformulier compleet af te dekken. Een verdere conclusie is dat de transparantie van de beoordelingsprocedure vergroot kan worden. Het cijfervoorstel van de tweede lezer is voor studenten en externe lezers niet zichtbaar en bovendien laat het onderlinge beraad van de eerste en tweede beoordelaar waarin het eindcijfer tot stand komt geen *paper trail* achter. In algemene zin heeft het panel verder de indruk dat het tot 2018 gebruikte formulier tot een transparantere beoordeling leidde dan het nieuwe formulier. In dit meest recente formulier is de driepuntsschaal (o,v,g) vervangen door een tweepuntsschaal (o,v) en hebben de eerdere invulvelden onder elk beoordelingscriterium plaatsgemaakt voor één algemeen invulveld

onderaan het formulier. De zeer verdedigbare bedoeling daarvan is volgens de examencommissie om tot een holistisch beoordeling te komen. Het panel heeft evenwel de indruk dat de onderbouwing van de oordelen in het nieuwe formulier minder systematisch en meer impressionistisch is en daardoor te gemakkelijk tot relatief hoge beoordelingen leidt. Niettegenstaande dit (lichte) voorbehoud, is het panel in de regel te spreken over de wijze waarop de beoordelaars de kwalitatieve invulvelden van de formulieren gebruiken.

Kwaliteitsborging

De bacheloropleiding Geschiedenis deelt een examencommissie met de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis. Op basis van gesprekken en bestudeerd materiaal heeft het panel de indruk dat deze examencommissie op zorgvuldige wijze invulling geeft aan haar wettelijke taken rond het borgen van de kwaliteit van examens en het gerealiseerde eindniveau. De examencommissie evalueert alle toetsonderdelen van het majorprogramma in een cyclus van drie jaar en bestudeert elk jaar een omvangrijke steekproef (>20%) van eindwerkstukken. Van deze evaluaties en de daaruit voortvloeiende adviezen en aanwijzingen worden verslagen opgesteld, die in een geregeld bilateraal overleg tussen de voorzitter van de examencommissie en de onderwijsdirecteur worden besproken. De onderwijsdirecteur draagt vervolgens zorg voor de verdere verspreiding van de adviezen en implementatie van oplossingen. Positief is dat de examencommissie ook zelf in gesprek gaat met docenten wanneer zij afwijkingen in de scriptiebeoordeling ontdekt. Terugkijkend op de afgelopen periode concludeert de examencommissie dat in het algemeen een adequate, valide en betrouwbare toetsing van het behalen van leerdoelen en eindkwalificaties heeft plaatsgevonden. Geadviseerde verbeteringen betreffen voornamelijk de uniformering van de toetsing in de diverse verdiepingspakketten, de inzet van specifieke toetsvormen in het licht van gestelde leerdoelen en eindkwalificaties, en de zorgvuldigheid in de verantwoording van de beoordeling van eindwerkstukken. Al deze punten zijn, naar de examencommissie vaststelt, opgepakt door de opleiding. Kwesties aangaande toetsing die uitstijgen boven opleidingsspecifieke zaken worden voorgelegd aan de facultaire toetscommissie, die gevraagd en ongevraagd advies geeft over toetsing en beoordeling. Ook de opleiding zelf onderneemt activiteiten op het vlak van kwaliteitsborging. Een mooi voorbeeld daarvan is dat de opleiding recent de toetsing van het eerste jaar heeft laten doorlichten door een externe toetsdeskundige.

Overwegingen

Het panel vindt dat de opleiding de facultaire richtlijn voor toetsing heeft uitgewerkt tot een adequaat systeem van toetsing. In de afgelopen periode zijn procedures aangescherpt en is het gesprek tussen docenten over toetsen en beoordelen geïntensiveerd. Dit ziet het panel als duidelijk bewijs van een levendige kwaliteitscultuur rond toetsing. De gehanteerde uitgangspunten voor toetsing laten zien dat de opleiding belang hecht aan betrouwbare, valide en transparante toetsing. Toetsvormen zijn voldoende divers en sluiten aan bij de leerdoelen en werkvormen. De kwaliteit van bestudeerde voorbeeldtoetsen is volgens het panel in orde. Ook de beoordelingsprocedure voor eindwerken voldoet, al kunnen bepaalde aspecten daarvan nog verder verfijnd worden. Het panel raadt met name aan om nog eens te kijken naar de vrij hoge eindcijfers en het beter zichtbaar maken van de weging van de oordelen van eerste, tweede en (eventueel) derde lezer. De borging van de toetsing functioneert naar behoren. De examencommissie staat dicht bij de opleiding en lijkt goed grip te hebben op de kwaliteit van toetsen en het gerealiseerde niveau. Monitoringsactiviteiten leiden, naar het panel vaststelt, tot concrete aanbevelingen én verbeteringen.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Om zicht te krijgen op het gerealiseerde niveau bestudeerde het panel voorafgaand aan het bezoek vijftien eindwerken (inclusief beoordelingen). Met één uitzondering tonen deze werkstukken naar oordeel van het panel aan dat studenten de beoogde leerresultaten realiseren. Studenten kiezen interessante onderwerpen, dragen relevante theoretische concepten aan en doen veelal adequaat bronnenonderzoek. Veel scripties getuigen duidelijk van kennis en inzicht in de bestudeerde materie. Een terugkerend punt is dat studenten er minder goed in slagen om hun (empirische) onderzoeksresultaten terug te relateren aan de literatuur/theorie en zo een bijdrage te leveren aan het academisch debat. Studenten vervallen gemakkelijk in een (te) beschrijvende aanpak en missen kansen om analytische, kritische diepgang te bereiken. In het curriculum en in de begeleiding zou naar oordeel van het panel daarom een sterker accent mogen liggen op het bevragen van bronnen vanuit het historisch debat en het terugkoppelen van resultaten naar de historiografie en eventueel de theorie. Uit de gesprekken met management, docenten en examencommissie bleek dat betrokkenen de observaties van het panel over de eindwerken herkennen en bereid zijn om deze mee te nemen bij de doorontwikkeling van het onderzoeksvaardighedenonderwijs. Dat is wat het panel betreft een positief signaal.

Voor bachelorafgestudeerden geldt dat zij er in overgrote meerderheid voor kiezen om eerst een masteropleiding te volgen voordat zij het werkveld betreden. Volgens de opleiding stromen afgestudeerden zonder problemen door naar diverse masterprogramma's in en buiten Utrecht. Binnen Utrecht kunnen zij onder andere kiezen uit vier (selectieve) eenjarige masterprogramma's: Cultuurgeschiedenis van modern Europa, Geschiedenis van politiek en maatschappij, International Relations in Historical Perspective en Conflict Studies and Human Rights. Daarnaast biedt de faculteit vier tweejarige onderzoeksmasters aan die openstaan voor bachelorafgestudeerden, mits zij voldoen aan de selectiecriteria. Dit zijn: Ancient, Medieval and Renaissance Studies, Geschiedenis: educatie en communicatie, History and Philosophy of Science en History. In de praktijk besluit een groot deel van de bachelorafgestudeerden om een masteropleiding aan een andere universiteit te volgen. Een voor de hand liggende reden daarvoor is dat de specialisatie van hun keuze in Utrecht niet wordt aangeboden.

Overwegingen

Het panel is er op grond van vijftien bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is (met één uitzondering) in orde. Studenten verrichten relevant en interessant onderzoek en getuigen van goede empirische vaardigheden en kennis en inzicht in de bestudeerde materie. De inbedding in en het debat met de literatuur is over de hele linie een verbeterpunt. De opleiding heeft aangegeven hieraan te willen werken. Na afronding van de bacheloropleiding stromen de meeste studenten zonder problemen door naar een masteropleiding, vaak buiten Utrecht.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel stelt vast dat de bacheloropleiding op alle vier de standaarden voldoet aan de in het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling gestelde eisen. Daarmee is het eindoordeel van het panel over de opleiding positief.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Geschiedenis:* als 'positief'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN

1. Met de opleiding wordt beoogd:

- het verwerven van kennis, vaardigheid en inzicht op het gebied van Geschiedenis en het bereiken van de eindkwalificaties genoemd in het tweede lid.
- academische vorming. Hieronder wordt verstaan het ontwikkelen van competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) ten aanzien van:
 - academisch denken, handelen en communiceren;
 - hanteren van een relevant wetenschappelijk instrumentarium;
 - (wetenschappelijk) communiceren in de voertaal van de opleiding;
 - hanteren van specifieke kennis van het vakgebied in een bredere wetenschappelijke, wetenschapsfilosofische, en maatschappelijk/culturele context;
 - gedragsnormen die gelden tijdens de studie en binnen de wetenschap.
- voorbereiding op een verdere studieloopbaan.
- voorbereiding op een beroepspraktijk
 - door het betrekken van kennis van het verleden op de actualiteit;
 - door oriëntatie op de arbeidsmarkt.

2. De afgestudeerde:

1. Heeft kennis van en inzicht in het verleden.
2. Heeft kennis van theorieën en methoden van het vak en is in staat deze in de onderzoekspraktijk toe te passen.
3. Is in staat de opgedane inzichten helder aan een divers publiek uit te leggen.
4. Kan historische kennis en onderzoekresultaten toepassen op praktijkgerichte vragen.
5. Bezit voldoende kennis en vaardigheden om een masteropleiding te volgen.

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Jaar	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
1	Moderne geschiedenis	Eigentijdse geschiedenis	Oudheid	Vroegmoderne Geschiedenis
	Inleiding geschiedwetenschap	Wereldgeschiedenis	Middeleeuwse Geschiedenis	De stad (kwantitatieve data)
2	Schrijven voor wetenschap en samenleving (Ges/IB)	Onderzoek voor wetenschap en samenleving (Ges/IB)	<u>Minor</u>	<u>Minor</u>
	Verdiepingspakket (Ges/IB)	Verdiepingspakket (Ges/IB)	Verdiepingspakket (Ges/IB)	Verdiepingspakket (Ges/IB)
3	<u>Minor</u>	<u>Minor</u>	<u>Keuzecursussen /</u> <u>Stage /</u> <u>Buitenlandstudie</u>	
	<u>Grondslagen van de geschiedenis</u>	<u>Bachelor-eindwerkstuk</u>		

Tabel 3: Schematische weergave van BA-programma Geschiedenis/History

De onderstreepte cursussen kunnen ook in een ander blok gevolgd worden, wat de flexibiliteit van het programma bevordert. Hierdoor zijn een stage, een studie in het buitenland en losse cursussen goed in het programma in te passen. In totaal is 60 EC vrije keuze (Minor en Keuzecursussen/stage/buitenlandstudie): deze zijn cursief aangegeven.

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

Dag 0 – dinsdag 24 september

16.30 – 18.00 Intern overleg panel (*eventueel pitch door opleiding!*)

Dag 1 – woensdag 25 september

9.00 – 9.15 Aankomst en welkom

9.15 – 10.00 Inzage documentatie en *inloopspreekuur*

10.00- 10.45 **Interview inhoudelijk verantwoordelijken BA Geschiedenis**

10.45 – 11.00 Uitloop/pauze

11.00 – 11.45 **Interview inhoudelijk verantwoordelijken MA Geschiedenis en IR**

11.45 – 12.30 **Interview studenten BA Geschiedenis (incl. OC-lid)**

12.30 – 13.00 Lunch

13.00 – 13.45 **Interview docenten BA Geschiedenis (incl. OC-lid)**

13.45 – 14.30 **Interview studenten master Geschiedenis/IR (incl. OC-lid)**

14.30 – 14.45 Uitloop/pauze

14.45 – 15.30 **Interview docenten master Geschiedenis/IR (incl. OC-lid)**

15.30 – 16.00 **Interview examencommissie BA Geschiedenis**

16.00 – 16.15 Uitloop/pauze

16.15 – 16.45 **Interview examencommissie IR**

16.45 – 17.15 **Interview alumni Geschiedenis/IR**

Dag 2 – donderdag 26 september

09.00 – 10.00 Aankomst en voorbereiding (inzage documentatie)

10.00 – 10.30 Intern overleg

10.30 – 11.15 **Slotinterview inhoudelijk verantwoordelijken BA Geschiedenis**

11.15 – 12.00 **Slotinterview inhoudelijk verantwoordelijken MA Geschiedenis/IR**

12.00 – 12.30 Lunch

12.30 – 14.00 Opstellen oordelen

14.15 – 14.45 **Mondelinge terugkoppeling**

14.45 – 15.00 Pauze

15.00 – 15.30 **Ontwikkelgesprek BA Geschiedenis**

15.30 – 16.15 **Ontwikkelgesprek Geschiedenis/IR**

16.15 – Afronding

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek vijftien eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Geschiedenis. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Jaarverslag Examencommissie BA 2018
- Notulen Opleidingscommissie BA 2018-2019
- Cursusmateriaal en toetsen van een drietal representatieve modules:
 - o *Introductie Oudheid* (B1)
 - o *Schrijven voor wetenschap en samenleving* (B2)
 - o *Grondslagen van de geschiedenis* (B3)